

Дацюк Богдан Васильович, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ *Расюк Е. В.*

ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1].

Серйозної шкоди цій соціальній цінності завдає злочинність, боротьба з якою в умовах сьогодення залишається однією з найскладніших проблем. Аналіз сучасної правозастосовчої практики свідчить про те, що в практичній діяльності правоохоронних органів та й в юридичній науці не виправдано мало уваги приділяється виявленню причин та умов, які сприяли вчиненню злочинів, їх відверненню. Напрямок діяльності новоствореного правоохоронного органу – Національної поліції України відходить від сучасних міжнародних практик правоохоронних органів багатьох розвинутих країн світу, де саме на профілактику та запобігання злочинності все більше приділяють уваги.

Профілактика злочинів, на думку Бурбела Б.А., реалізується шляхом виявлення й усунення причин конкретних злочинів, які можуть бути вчинені. Вона здійснюється у зв'язку з уже виявленими особами чи їх групами, схильними до протиправної поведінки (неповнолітніми, безробітними, звільненими з місць позбавлення волі), але до її початку частиною попереджувальної діяльності з усунення, чи ослаблення факторів, що породжують учинення злочинів серед певних соціальних груп або з боку конкретних осіб. [5, с. 179]

Слід зазначити, що в новому Кримінально процесуальному кодексі від 2012 року відсутня чітка

регламентація профілактичної діяльності взагалі. Хоча, на даний час не можна говорити про абсолютну відсутність нормативного закріплення профілактики злочинів в сучасному законодавстві. Так, в Законі України «Про Національну поліцію», згідно статті 23 до повноважень поліції, відповідно до покладених на неї завдань належить здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень та виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживання у межах своєї компетенції заходів для їх усунення [2]. Вказані повноваження поширюються на всіх працівників підрозділів Національної поліції, в тому числі й слідчих.

Відповідно до положень Кримінально процесуального кодексу, слідчий – це службова особа, котра уповноважена, в межах компетенції, передбаченої цим кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень [3].

Автор погоджується з думкою Десятника А.А. щодо доповнення до Кримінального процесуального кодексу України позиції, відповідно до якого сторона обвинувачення, що встановила наявність причин і умов вчинення кримінального правопорушення, вправі внести до відповідного органу, громадській організації чи службовій особі подання щодо усунення цих обставин. Внесення такого подання повинно бути правом, а не обов'язком сторони обвинувачення. Водночас необхідно закріпити обов'язок сторони обвинувачення встановлювати вказані обставини для активізації профілактичної діяльності, але при цьому подання направляється лише в разі реального встановлення зазначених причин і умов [6, с. 67].

Слід зазначити, що відповідно до Наказу МВС «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України», одним з основних завдань органу досудового розслідування, до якого входить слідчий, є виявлення причин і умов, які сприяють учиненню кримінальних правопорушень, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення [4].

Відповідно до вказаного наказу, слідчі в кожному кримінальному провадженні, повинні проінформувати прокурора, який здійснює нагляд за додержанням законів при

проведенні досудового розслідування у формі процесуального керівництва, про виявлені причини та умови вчинення злочину.

Черненко О.О., стверджує, що такий порядок, ще більше формалізував й до того формальну роботу з виявлення та усунення причин вчинення злочинів: повідомлення про виявлені причини та умови складаються шаблонно, слідчі при їх підготовці обмежуються визнанням «низьких морально-етичних якостей підозрюваного», «низьким рівнем контролю з боку ...». Такий підхід, призвів до тотальної формалізації та нівелювання профілактичного напрямку роботи слідчих в Національній поліції України [7, с. 30].

На нашу думку, для того щоб зменшити рівень злочинності в Україні, в першу чергу, правоохоронним органам необхідно не лише боротися вже з наявними злочинами, тобто вчиненими, де настали суспільно-небезпечні наслідки, а й з причинами та умовами даних злочинів, виявляти їх на ранньому етапі, попереджувати скоєння злочинів. Слідчий, як невід’ємна складова сторони обвинувачення, виконує роботу по боротьбі зі злочинністю, проте на законодавчому рівні хоч і формально визначені повноваження слідчих з профілактики злочинів, існує значна частка прогалин, яка унеможливує реальну реалізацію можливостей слідчого по виявленню умов та причин злочинності, та належних мір з цього приводу. Тому слід внести відповідні зміни до Кримінально процесуального кодексу, з наданням слідчому повноважень у здійсненні профілактичної діяльності, зазначенням чіткої процедури, порядків, строків, здійснення такої процедури. Адже, без чіткої законодавчої регламентації подібних повноважень, неможливо практично втілювати їх у життя, на благо захисту суспільства від протиправних посягань.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 26 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – № 11–12. – № 13. – Ст. 88.

4. Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України» № 686 від 9 серпня 2012 р.

5. Бурбело Б. А. Поняття профілактичної діяльності слідчого та її значення / Б.А. Бурбело // Науковий журнал «Право і безпека» Харківського національного університету внутрішніх справ : гол. ред. Комзюк А. Т – № 3 (35) 2010. – С. 178–182.

6. Десятник А. А. Роздуми щодо запровадження профілактичної діяльності в межах кримінального процесу / А. А. Десятник // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / гол. ред. Ю.М. Бисага. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2014. – Вип. 28. – Т. 3. – С. 65–68.

7. Черненко О. О. Ведення профілактичної роботи слідчими підрозділами ОВС. Проблеми та шляхи її вирішення / О.О. Черненко // Науковий вісник херсонського державного університету : Серія : Юридичні науки / гол. ред. Стратонов В.М. – 2016. – Вип. 2. – Т. 3. – С. 29–32.